Anul V. Caransebeș, 1 Aprilie / 13 Aprilie 1890. Nr. 13.

FÓIA DIECESANĂ.

Organ al Eparchieĭ gr. or. rom. a Caransebeșuluĭ.

Apare odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul Abonamêntuluĭ:
Pentru Austro-Ungaria pe an . . 5 fl. — cr.
„ „ pe 1/2 an . 2 „ 50 „
„ România și străinătate pe an . 14 francĭ
„ „ „ „ pe 1/2 an 7 „

Prețul inserțiunilor:
Pentru publicațiunĭ oficióse, concurse, edicte etc. tipărite de 3 orĭ, dacă conțin până la 150 cuvinte 3 fl., până la 200 cuvinte 4 fl., de aci în sus 5 fl.

Corespondințele sûnt a sĕ adresa redacțiuneĭ **„FÓIA DIECESANĂ“**; éră banĭĭ de prenumerațiune și inserțiuni la **Tipografia diecesană în Caransebeș.**

Datinĭ și credințe poporale despre „Fraţiĭ seau fârtațiĭ de cruce“.

I.

Cu doaue treĭ sĕptĕmânĭ înainte de Rusaliĭ, în fie-care an, se aleg indivizĭ cam tot de o etate din 3. seau și chiar din 11. comune, tot de ceĭ maĭ vioĭ și maĭ bunĭ jucătorĭ.

Se înțelege de sine, că și aicĭ, ca la toate arangierile de petrecerĭ, seau formărĭ de soțietățĭ, unul trebue sĕ ieĭ asupra sa inițiativa, ca sĕ caute și adune pe indivizii recerutĭ, spre scopul dorit; care inițietorĭu convenind cu un cunoscut al seu dintr'alt sat, de pe la petrecerĭ, fără alte ceremoniĭ îĭ face propunerea, cumcă: oare n'ar fi bine a forma o soțietate de Calucenĭ seau Calucerĭ, ca sĕ nu se stingă această datină strămoșească păstrată de sute și miĭ de anĭ la neamul nostru.

Cel provocat, chiar de nu ar fi învoit a primí propunerea, nu-i este permis a respinge, pentru-că atuncĭ ar păți-o rĕu cu „sfintele“, „miluitele“ (zinele) pentru-că nu au voit a primí sĕ joace jocul lor plăcut.

Ear deacă care-va totuș s'ar cuteza a nu primí propunerea, acela nicĭ nu va păți-o bine; precum nu au pățit-o bine cu miluitele nicĭ alțiĭ înaintea luĭ, carĭĭ n'au voit, și s'au opus a juca jocul lor „Caluceriul“, d. e. Paul cel orb Cărăbașul și Iosif Lăutariul și Adam Cimponeriul, carĭĭ fiind musicanțĭ, dar nevoind a zice (cânta) Calucerilor în cărăbĭ seau cimponĭ, toțĭ au orbit câte de un ochiu, alțiĭ au schiopat, asurzit, ciungit, seau că s'au smintit și luzit la minte etc. (lud, adecă: copilăros, se joacă cu copii).

După ce s'au găsit treĭ inși, acestia se despart de olaltă, ca cu 9. zile nainte de Rusaliĭ sĕ convină la un loc anumit, aducênd fie-care cu sine maĭ doĭ soțĭ carĭ le convin lor, și un cărăbaș orĭ cimponeriu și un bloj. Ceĭ aduși de unul seau altul la 9. zile, se considerĕ de amicĭ, chiar de și-ar fi fost maĭ nainte inimicĭ de moarte, și nu le este ertat a se retrage, seau a se respinge unul pe altul din soțietate, căcĭ aceia „ar păți-o rĕu cu miluitele, carĭ nu sufer ura și neînțelegerea între Românĭ“.

Se vorbesce, că prin astfeliu de însoțirĭ, s'ar fi împăcat dușmaniĭ de moarte, cariĭ de aicĭ înainte au fost siliți a trăí ca fraţiĭ.

La întêlnirea celor 9. inșĭ dau mâna unii cu alțiĭ și sĕ sărută, fără a se obseva ura de maĭ naintе, orĭ că nu s'au maĭ vĕzut până aci.

Lucrul cel dintâiu este, a-și alege dintrĕ sine pe unul de vatav, și un ceiuș, carĭ se aleg totdeuna, cel dintâiu carele e maĭ espert și maĭ bun de joc, ear celalalt cel maĭ bun de gură. Vatavul conduce jocul, ceușul poartă cu sine cele recerute și ceea ce capĕtă, și apără cu fapta și cuvêntul pe fraţiĭ seĭ.

După ce s'au constituit încep a învĕța jocurile, și după ce le sciu bine juca, se despart pentru ca sĕ convină în ziua de Rusaliĭ în zorĭ de zi la o movilă dintrĕ treĭ hotare. După ce sûnt toțĭ 11. inșĭ adunațĭ, încep cu toțiĭ a joca „jocul soareluĭ“; apoĭ depun un jurămênt, cumcă de aci înainte se vor considera de fraţĭ, în cele 11. zile, ziua și noaptea vor fi nedespărțiți unii de alțiĭ, seau vor fi cel puțin doĭ la olaltă.

Acest jurămênt îl depune fie-care stând cu capul aplecat sub sabia, ce o ține vatavul deasupra fie-căruia până depune jurămêntul. Jurămêntul acela se depune așa:

Mĕ jor pe cele 9. miluite, carĭ acum sûnt nevĕzute lângă noĭ, dar ne vĕd și aud, și carĭ ne vor însoțĭ și vor avea grija noastră în cele 11. zile; cumcă voĭu considera pe N. N. N. N. de fraţiĭ meĭ; ear de-mĭ voĭu călca jurămêntul, orĭ nu-l voĭu păzi strict după prescrisele Caluceriuluĭ, sĕ per de sabie și sĕ nu-mĭ ajute Dzeu a scăpa de pedeapsa „miluitelor“.

Asemenea jurămênt depune și blojul și cărăbașul.

După acestea, frăţietatea e încheiată.

Scopul meu nu este a descrie datina Caluceriului, ci a trebuit să descriu şi o parte din acelea maĭ pe larg, ca din acele până aci scrise, să se vadă începutul de înfrăţire ca Caluceni.

Într'un manuscris vechiu, găsit în biblioteca moşuluĭ meu, scris cu litere cirile, am dat preste următoarele:

„La începutul bătălieĭ cu francesiĭ sub Napoleon Bonaparte, au fost fugiţĭ din Francia şi alte ţĕrĭ maĭ mulţĭ Episcopĭ şi preoţĭ în Italia, în carea se afla şi armata noastră. Cu prilejul uneĭ petreceri arangiate de oficieriĭ armateĭ noastre austriace şi alte feţe bisericescĭ din Italia, unsprezece ostaşĭ, Romănĭ Ardelenĭ, îmbrăcaţĭ în haine caluceresci, au jucat Caluceriul, carele aşa de tare au plăcut aceleĭ adunărĭ, cât toţĭ cu o gură au strigat: Bravo! bravo! acesta este jocul cel adevĕrat Roman! Aceştia sûnt adevĕraţiĭ nepoţĭ aĭ luĭ Romul“.

„Cu acest prilej, unul dintrĕ oaspeţĭ au făcut în limba germână nisce versurĭ despre Caluceri, care versurĭ eu le-am tradus pre limba noastră în următoriul chip“:

I.

Saltă măĭ Române saltă,
Ca jucarea cea înaltă,
Jucarea cea românească
Fie-cine s'o cunoască.
Aşa Romulus juca:
Cu picioru 'n pământ da,
Cu soţiĭ care 'i avea
Când cetatea o făcea.

II.

Romulus mergea în frunte
Într'un desfătătoriu munte,
Sabinenilor mirare;
Acărora fetişoare
Vin Romaniĭ le răpesc;
Sabineniĭ se gătesc
Pe Romanĭ sĕ-'i prăpădească.
Ce gândire nebunească!

III.

Dă-mĭ pace iubite taică!
Lasă-me în pace maică!
Strigă ele: la ce-ţĭ face
Sfada carea nu ve place.
Aĭ luĭ Romulus copiĭ
Sûnt voioşĭ, ţeapănĭ şi viĭ,
Cu carĭ deacă nu vom fi
Gata sûntem a muri!

IV.

Părinţiĭ se molcomesc,
Cu bucurie pornesc,
Şi pre ginerĭ şi pre fete
Îĭ îmbrăţişez cu sete.
Sĕ trăiţĭ cu veselie
De acum până 'n vecie,
De acum un neam sĕ fim
Şi lumea s'o biruim.

V.

Sabineniĭ cu Romaniĭ,
Se'npreună, le cresc aniĭ,
De aci un noroc cresce
Care nu se odihnesce,
Până lumea şĭ-au supus
Orĭ şi încătr'o s'au dus.
Neamurĭ lor li s'a 'nchinat
Genunchele şĭ-au plecat.

VI.

Aceasta spre 'npăciuire
Vreme, spre tuturor scire
Tariĭ Romanĭ o sĕrba,
Când se începea veara,
Cam cătră luna luĭ Maĭu
Când e maĭ desfătat traĭu,
Atuncia juniĭ jucau,
Şi Caluşerĭ se chiemau.

VII.

Unul pre toţĭ i purta
Care Vatav se chiema
Se duceau voioşĭ jucând
Cu picioare 'n pământ dând.
Şi la orĭ fiesce-care
Lovire scotea vers, care
Maĭ nainte îl gătară
Când ast obiceiu luară.

VIII.

Oare câţĭ-va anĭ trecură
Toate lucrurĭ bune fură.
Eacă se nasce Traian,
Se face 'mpĕrat Roman,
Care când împĕrăţesce
Multă lume biruesce;
Din rĕsărit la apus,
Multe neamurĭ şĭ-au supus,

IX.

Maĭ la urmă eată pleacă
La Dacia cea găzdacă
Pe Decebal bine 'l pune
Şi ţeara luĭ şĭ-o supune.
Romaniĭ o stăpânesc
Şi în ea se înmulţesc.
Ale cărora sĕmânţă
Sûnteţĭ voĭ romana viţă.

X.

Aceasta sĕ dovadească
Jucarea cea Românească
Carea 'mpĕratul Traian
Vestitul acel Roman
Le-au adus şi le-au sădit
Cu neamul sieşĭ iubit

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În Dacia cea învinsă
Și cu vitejie prinsă.

XI.

Dute voinice și saltă,
Saltând cu vorba înaltă,
Strigați versuri acum toți
Ai lui Romul strănepoți,
Dați în pământ cu piciorul
Sĕ se cutremure norul;
În grația patronilor
De bine făcĕtorilor.

XII.

Măcar jucarea această
Celor cu frumoasa creastă,
Ar fi doară neplăcută
Și nu bucuros vĕzută,
Totuși la mulți va plăcea
Mulți iubită-o vor avea
Și ca un lucru vechiu foarte
O vor iubí pân' la moartea.

XIII.

Mergeți dar iute jucați
Și jucând așa săltați:
Sĕ trăescĕ Române 'n pace
Că n'are nime ce-ți face
Contrarii teĭ stau departe
De al teu neam mare foarte
Fi Române fericit
De toate rele scutit".

Tot în acel manuscris am aflat și următoarele:

„Martin Opiție" de prințul Gavril Betlén din Silezia „pentru sporirea poporului întru învĕțătură" în anul 1621. la Belgrad fiind chiemat ca poetic vestit, am aflat în cartea sa următoarele versuri, din cari puținele pre românie s'au întors în următoriul chip:

„Puternice Dumnezeu!
Lucru minunat vĕd eu!
În nisce colibĭ prostescĭ
În case micĭ pădurescĭ
Se află încă vestit
Sânge de Roman numit.
Căcĭ că, vechiul obiceaĭu
Și strămoșescul lor traĭu
Nu l-au pus de tot jos ăncă
Precum jucarea adâncă,
A dênșilor dovedesce
Cât nu se maĭ tăinuesce.
Scopul lor e minunat
Și vechimeĭ închinat.
Acuma se învêrtesc,
Se pleacă și se sucesc,
Sar în sus și se burică,
Ca caprioara voinicică.
Acum se fac cărigă,
Și vers la tot tactul strigă.
Acuma și fetele vin,
Se înșir deadreapta lin,
Aci deastênga se 'ntorc
Se sucesc cât sudorĭ storc.
Aceasta alta nu este,
Cum prinseĭ bine de veste,
Fără numaĭ vitejască
Vechea mustră romanească.
Batăr mult maĭ schimosită
Și de isvodu-ĭ clătită,
Tot e lucru de mirare
Vrednic și de neuitare.
De aicĭ fiesce cine
Poate sĕ cunoască bine,
Cumcă marea Românime,
E fiică de Romanime.

Maidan. **Sofroniu Liuba.**

(Va urma).

Tuturor mult stimaților sprijinitori și cetitori ai foaieĭ noastre, le zicem din toată inima: Christos a înviat!

Redactorul.

Cluj / Central University Library Cluj

Propunerĭ

referitoare la întregirea regulamentului pentru procedura judecătorească în cause matrimoniale, votat de măritul nostru congres bis. în anul 1878.

Cam pe la începutul anuluĭ curinte înțeleseĭ, că Venerabilele Consistoriĭ eparchiale în vîrtutea conclusuluĭ congresual din anul 1888 Nr. Prot. 60., comunicat cu literile metropolitane din 8. Martie 1889 Nr. 76., provoacă oficiile protopresviterale ca forurĭ judecătorescĭ de I. instanță a raporta despre scăderile și greutățile eventual esperiate în aplicarea practică a regulamentuluĭ pentru procedura judecătorească în cause matrimonialĭ, ca apoĭ pe basa acestor rapoarte sĕ se poată face proximuluĭ nostru congres bis. propunerile necesariĭ pentru modificarea sau întregirea amintituluĭ regulament.

Deși sûnt convins, că preaonorațiĭ părinți, protopresviterĭ vor fi satisfăcut acesteĭ provocărĭ, arătând Venerabilelor Consistoriĭ mancitățile esperiate în regulamentul din întrebare, totuș, din motiv că mancitățile arătate de dênșiĭ ar putea fi și de altă natură decât acelea, ce le-am esperiat eu, — cred a nu fi de prisos, ca sĕ arăt și eu ca preot în organul diecesei noastre, esperințele mele propriĭ căștigate prin aplicarea practică a aceluĭ regulament

Mancitățile esperiate din parte-mĭ dela anul 1882 până la anul 1887, cât am funcționat adecă ca administrator protopresviteral al tractuluĭ Pancioveĭ, va sĕ zică și ca președinte al foruluĭ de I. instanță, sûnt — încât îmĭ aduc aminte — cam următoarele:

1. Procedura în causele desființăreĭ credinței (logodneĭ, dissolutio sponsalium) nu se regulează de felĭu. — În

biserica noastră ortodoxă orientală căsătoria (matrimonium) stă din doue acte deosebite, consacrate prin rugăciunile bisericeĭ, anume: din actul logodneĭ sau încredinţăreĭ (sponsalia), prin care doue persoane de sex diferit îşi apromit reciproc a se căsătorí una cu alta, sub obigămêntul impus lor de biserică de a ţiné această apromisiune cu credinţă; şi din actul cununieĭ, prin care se realiseazá promisiunea dată în actul prim al credinţeĭ, va sĕ zică înfiinţarea căsătorieĭ. Câte-odată ambele aceste acte se îndeplinesc deodată, deacă s'a esaminat numaĭ învoirea nupturienţilor de a se căsătorí unul cu altul, după care îndată au urmat vestirile prescrise; în cele maĭ multe cazurĭ însĕ ambele acte se îndeplinesc în intervale de timp deosebite.

Atât actul I. al credinţeĭ cât şi actul II. al cununieĭ, fiind odată îndeplinite cu observarea prescriselor canonice şi tipicalĭ, intră în putere de drept şi nu se pot revoca după plac fără ingerinţa judecătorieĭ bisericescĭ, va sĕ zică: precum căsătoriţiĭ şi preoţiĭ nu pot ignora puterea de drept a actuluĭ cununieĭ, aşa nu pot ceĭ încredinţaţĭ şi preoţiĭ ignora puterea de drept a actuluĭ credinţiĭ şi aşa urmează din necesitate, ca controversele născênde din repăşirea dela căsătorie (cununie), caşi repăşirea dela credinţă sĕ se supună spre decidere judecătorieĭ bisericescĭ, carea singură este competentă a deslega acestea în sensul canoanelor codificate de biserică.

Acestĕ adevĕrurĭ se comproabă prin canoanele, prin praxa, prin evhologionul bisericesc şi în fine prin manualele de drept canonic. Dar şi statutul organic, prin care s'a dat bisericeĭ noastre ortodoxe orientale române din Ungaria organisaţiunea eĭ de faţă încă recunoasce în matrimoniu aceste doue acte cu valoare de drept, fiindcă sub §. 33. înşirând obiectele ţinĕtoare de competinţa scaunuluĭ protopresviteral ca for de prima instanţă aşa dispune la punct 2: „a complana şi eventualminte decide controversele referitoare la logodnă (încredinţare) şi căsătorie în partea lor canonică“.

Din cele espuse până aci urmează, că un regulament de procedură judecătorească în cause matrimoniali ar trebuí neapĕrat sĕ reguleze nu numaĭ procedura judecătorească în causele repăşireĭ dela căsătorie, va sĕ zică desfiinţăreĭ căsătorieĭ (divortĭum), ci şi procedura judecătorească în causele repăşiriĭ dela credinţă, va sĕ zică desfiinţăriĭ credinţeĭ (sponsalium dissolutio).

Eĭ bine, regulamentul votat de măritul nostru congres bis. în anul 1878, regulează numaĭ procedura în causele desfinţăreĭ căsătorieĭ încheiate (divorţiarea), nu însĕ şi procedura în causele desfiinţăreĭ credinţeĭ încheiate, deşi aceasta încă este o parte esenţială a matrimoniuluĭ. Şi aşa scaunele protopopescĭ ca forurĭ de I. instanţă simţesc în regulamentul din 1878 acea mancitate, că nu desleagă şi următoarele întrebărĭ: după care procedură sĕ se tracteze causele referitoare la desfiinţarea credinţeĭ, de care încă încurg destule la scaunele protopopescĭ, după cea sumarie orĭ cea ordinarie? Deacă trebue sĕ premeargă şi aicĭ încercarea împăcăciuneĭ din partea parochuluĭ între ceĭ încredinţaţĭ? Cum este a se motiva şi instrua petiţiunea (actiunea) pentru desfiinţaria judecătorească a credinţeĭ? Trebuesc acludate acesteĭ petiţiunĭ estrasele de botez şi atestatul preotuluĭ despre sevârşirea credinţeĭ? Deacă defensorele trebue sĕ-şĭ facă ingerinţa şi în aceste cause? Deacă contra sentinţeĭ se admite apelaţiunea la forul de a II. instanţă? Deacă aceste procese încă au sĕ se transpună ex offo foruluĭ de a II. instanţă dimpreună cu sentinţele spre revisiune? etc., etc. Acum rĕmânênd aceste întrebărĭ în regulamentul din 1878 nedeslegate, de sine se înţelege că scaunele protopopescĭ ca forurĭ judecătorescĭ nu proced uniform, ba aproape ignorează credinţa.

Fără îndoială credinţa nu este act atât de important ca căsătoria, pentru care causă statele, precum statul nostru al Austro-Ungarieĭ, au desfiinţat-o, nerecunoscêndu-ĭ urmărĭ de drept civil, dar dreptul şi praxa bisericeĭ noastre o consearva cu atâta tărie, că clericuluĭ încredinţat a 2. oară nu-ĭ dă chirotonia, eară mireniĭ se opresc a lua în căsătorie pe sora orĭ veara seau altă persoană înrudită în gradurile de sânge oprite a mireseĭ reposate, atribuind credinţeĭ aproape puterea sacramentală a căsătorieĭ. Şi tocmaĭ pentru aceea noĭ n'o putem ignora şi aşa regulamentul din 1878, sûnt de părere că trebue întregit cu regularea şi a procedureĭ judecătorescĭ în causele de desfiinţare a credinţeĭ ca parte întregitoare a matrimoniuluĭ în o secţiune, care sĕ premeargă (ca I. parte) procedureĭ în causele divorţiale carea ar fi a II. parte. La ocasiunea întregireĭ regulamentuluĭ din 1878 însĕ cu procedura în cause de credinţă sĕ nu se scape din vedere imprejurarea, că în timpul de astăzĭ credinţeĭ nu i se maĭ atribue însemnătatea de odinioară şi aşa sĕ se mitigeze asprimea veche şi sĕ se reguleze o procedură scurtă şi uşoară, urmând reguleĭ vechĭ de drept: „eo genere quidque dissolvitur, quo colligatum est: ideo verborum obligatio verbis tollitur: nudi consensus obligatio contrario consensu dissolvitur“.

2. Procedura cu petiţiunile divorţiaţilor pentru voia de a păşí la altă căsătoriă oprită însĕ nu se reguleazá. Disposiţiunea §. 100. a regulamentuluĭ din anul 1878 aşa sună: „prin sentinţă enunţă forul seau totala desfiinţare a căsătorieĭ cu anumirea părţiĭ culpabile, dând părţilor voia a păşí la altă căsătorie, orĭ oprindu-le dela aceea pentru totdeauna orĭ numaĭ pe un timp şi sub unele condiţiunĭ etc. În conformitate cu această disposiţiune şi cu praxa bisericiĭ, de multe orĭ se enunţă în sentinţa judecătorească oprirea dela căsătorie a uneĭ părţĭ pe un timp şi sub unele condiţiunĭ, d. e. până la îndreptarea eĭ morală. Maĭ târziu divorţiatul, căruia s'a oprit prin sentinţă încheierea alteĭ căsătoriĭ până la îndreptarea sa, vrea sĕ ceară voie la altă căsătorie dovedind îndreptarea sa.

Acum se nasce întrebarea: care for are sĕ decidă meritoriu asupra petiţiuneĭ, prin care un divorţiat dovedesce că condiţiunile, sub care i s'a oprit altă căsătorie, nu maĭ custau şi cere voia la altă căsătorie, fiind-că şi-a îndreptat d. e. portarea morală? Scaunul protopopesc (ca I. for) cu ingerinţa Consistoriuluĭ (ca II. for) cu seau fără de aceasta, orĭ deadreptul Consistoriul? Despre aceasta tace regulamentul din 1878.

De aceea eu sûnt de părere, că la ocasiunea revisuireĭ regulamentuluĭ din 1878 prin măritul nostru congres bis. viitoriu sĕ se adaugă orĭ la disposiţiunile ultime

(XXXIII.) încă un §. de cuprinsul următoriu: „Petițiunile pentru voia la căsătoria oprită prin sentința divorțială pe un timp și sub anumite condițiuni (§. 100.), se decid prin scaunul protopopesc, carele înaintează Consistoriului eparchial decisiunile sale spre aprobare. Decisiunile consistoriale se comunică apoi petenților prin scaunul protopopesc.“; ori o parte (ca III.) care se cuprindă astfeliu de dispositiuni.

3. Procedura relativă la comunicarea decretărilor forului la părți nu mi se pare destul de precisată în regulamentul din 1878, pentru că §. 78., carele sună: „forul de I. instanță după încheierea alegărilor procesuali, procede la cercetarea și esaminarea dovezilor. Despre ascultarea mărturiilor și despre eventuala instituire a oculatei insciințează pe părți, acest §. nu mi se pare destul de clar, fiind că el lasă a pricepe că forul are se insciințeze pe părți despre ținerea investigațiunei cu martorii învocați și eventual despre instituirea oculatei numai atunci, când el a decretat a se efeptui acestea; dar nu și atunci, când forul după priceperea sa a aflat și decretat investigațiunea de superfluă și procesul de încheiat, când apoi ar urma ca fără a comunica această decretare cu părțile, actele se se transpună defensorului matrimonial al forului spre ingerință. Eu cred că equitatea cere, că forul I. are se insciințeze pe părți și atunci, când s'a decretat de superfluă ascultarea mărturiilor etc. și se nu se transpună actele procesuali defensorului până n'a espirat timpul de 8 zile pentru un eventual recurs contra acestui feliu de decretare la forul de a II. instanță, că așa se poată părțile usa cât se poate de mult de remediele de drept și se nu li-se creeze perplesități.

Sûnt de părere că și această nedumerire se se delăture cu ocasiunea revisiunei regulamentului din 1878. prin măritul nostru congres bisericesc viitoriu.

4. Procedura, după care este a se urma relativ la timbrele, ce cad pe partea scutită și este datoare a le plăti partea nescutită, deacă fiind vinovată se condamnă în spese, — nu se regulează mai lămurit, pentrucă §. 105. zice în preposițiunea ultimă: „în acest caz partea nescutită de timbre când se va condamna în spese va fi datoare a plăti și timbrele, ce cad pe partea scutită, în favorul erariului. „Unde și cum se se plătească, nu se precisează. Deci sunt de părere, că la ocasiunea revisuirei regulamentului din 1878. se se adaugă o alineă nouă cam de acest cuprins: *„în asemenea cazuri forul e datoriu a face evidentă în sentință suma, ce trebue respunsă în bani de către partea nescutită pentru timbrele ce cad pe partea scutită, eară protopresviterul e datoriu, îndată ce a ajuns sentința la putere de drept, se arăte perceptoratului de dare pe lângă acluderea unei copie autentice a sentinței, dătoria aceasta pentru a o încassa dela condamnat“.*

Esperințe de acestea am mai făcut, însă acum le-am uitat. Cele-ce mi au rămas în memorie, le-am espus aci cu intențiunea de a atrage atențiunea cercurilor competinte asupra lor și a le pune în posițiune de a face la timpul seu mărituluĭ nostru congres bisericesc propunerile necesare pentru întregirea regulamentului din anul 1878.

Dolóve, în 18. Martie v. 1890.

Aron Bartolomeiu,
paroch.

Academia Română.

Sesiunea generală din anul 1890.

Raportul secretariului general asupra lucrărilor făcute în anul 1889—90.

(Continuare).

3. Tomul II., partea 2, a început a se tipări. Acest volum va cuprinde documente pentru anii 1451—1575, adunate de prin publicațiuni străine, coordonate și adnotate de dl Nic. Densușianu. S'au tipărit dintr'insul până acum 42 de coale cu 302 de documente.

4. Documentele procurate prin îngrijirea dlui coleg A. Odobescu din archivele ministeriului afacerilor străine dela Paris au fost tipărite în suplementul publicat ca urmare la colecțiunea lui Eudoxiu Hurmuzachi.

Din acest suplement erau publicate vol. I, II. și fascioara 1 din vol. III. Documentele, pe care d-sa le-a mai adus dela publicarea acestei fascioare, s'au tipărit în anul trecut (coalele 50—75) și au completat volumul III. al suplementului.

5. Terminându-se deocamdată cercetarea și descoperirea documentelor din archivele de stat dela Veneția, întreg materialul decopiat s'a pus la disposițiunea dlui Slavici, secretariul comisiunii Hurmuzachi, spre a-l pune în ordine cronologică și al pregăti pentru tipariu. Prelângă acest material s'au adus documentele procurate decătră regretatul Dr. Obedenariu din diferite colecțiuni dela Roma, documentele privitoare la familia lui Mihaiu-Viteazul, procurate dela Budapesta decătră dl coleg A. Roman, documentele procurate din archivele regale svedeze și privitoare la relațiunile lui George Stefan, domnul Moldovei, cu regele Svediei, precum și alte documente privitoare la relațiunile Svediei cu țerile române.

Toate aceste documente vor forma doue volume noue.

6. Prin mijlocirea bibliotecariului Academiei dl I. Bianu s'au obținut copii de pe documente din archivele regale ale Svediei, care privesc relațiunile aceleĭ țeri cu Moldova în a doua jumătate a secolului XVII. și la începutul secolului al XVIII. Dl C. F. Odhner, directorul archivelor regale din Stockholm, a binevoit a face însuși cercetările pentru procurarea documentelor din acele archive, care privesc istoria noastră. S'au primit 33 documente și altele sûnt anunțate.

7. S'au procurat copii de pe 122 documente privitoare la relațiunile mareluĭ cancelar al Polonieĭ Ioan Zamoyski cu țerile române; dintre aceste documente 3 sûnt scrise în limba latină, 119 în cea polonă. Copiile acestor documente s'au făcut sub îngrijirea domnului Przyborowsky, bibliotecariul ordinatului Zamoyski din Varșovia.

8. Archivele municipale ale orașului Lemberg au fost cercetate înainte cu mai mulți ani de colegul nostru dl Hașdeu, care a decopiat dintr'insele mai multe documente istorice prețioase. Câteva din aceste documente au fost publicate de dl Hașdeu, ear' copiile celoralalte le-a dăruit Academieĭ pentru completarea colecțiuniĭ Hurmuzachi. Spre a se face o explorare completă a acelor archive din punctul de vedere al istorieĭ românescĭ, delegațiunea a intervenit prelângă primăria orașului și, în urma înțelegeriĭ sta-

bilite cu domnul Mochnacki, preşedintele oraşuluĭ, şi cu domnul Widmann, archivarul municipal, sperăm, că în curênd vom avea o bogată colecţiune de copiĭ de pe documente necunoscute până acum.

9. Este sciut, că în Constantinopol se află un numĕr foarte mare de documente de cea maĭ mare insemnătate pentru istoria ţĕrilor române, care secolĭ întregĭ, până aproape în zilele noastre, au stat în cele maĭ strînse şi aproape zilnice legăturĭ cu Roma-Noua. Până acum se cunosc foarte puţine documente privitoare la aceste relaţiunĭ. În anul trecut s'au stabilit foarte bune relaţiunĭ, prin ajutoriul cărora am căpĕtat cópiĭ de pe documentele, care ne interesează. Lucrarea aceasta este foarte mare, dar' ea este dusă cu multă stăruinţă, aşa încât sperăm, că în scurt timp vom înavuţĭ în mod foarte considerabil colecţiunea noastră de copiĭ de documente.

10. Comisiunea publicaţiunilor Hurmuzachi s'a întrunit la 24. Noemvrie 1889 şi a încheiat următoriul proces verbal:

„Comisiunea publicaţiunilor istorice Hurmuzachi, întrunindu-se astăzĭ, a luat cunoscinţă despre alăturata relaţiune asupra progreselor publicaţiuniĭ şi asupra îmbogăţiriĭ colecţiuniĭ de documente, precum şi despre expunerea financiară cuprinsă în memoriul tipărit şi aşezat prelângă aceeaşĭ relaţiune. Pe basa acestor relaţiunĭ a luat următoarele decisiunĭ:

„1. Aproabă întru toate lucrările făcute decătră Academie pentru publicarea scrierilor istorice ale luĭ Hurmuzachi şi pentru îmbogăţirea colecţiuniĭ sale de documente şi exprimă Academieĭ mulţămirĭ pentru stăruinţele puse în această lucrare.

„2. Sĕ se pună în ordine şi sĕ se publice, ca al 6-lea volum de „Fragmente", notele separate şi excerptele făcute de Hurmuzachi şi încă nepublicate.

„3. Sĕ se continue a se traduce în românesce şi a se tipărĭ volumele 2—5 din „Fragmente", întrucât vor permite mijloacele bănescĭ disponibile.

„4. Sĕ se urmărească ca şi până acum cercetările şi procurarea de copiĭ de documente de prin archivele străine, întru cât earăşĭ vor permite mijloacele; în special sĕ se stăruească a se da o desvoltare cât maĭ mare ar fi cu putinţă cercetărilor de acest fel în colecţiunile dela Constantinopol.

„5. Sĕ se pregătească pentru publicare colecţiunile de documente polone procurate de prin archivele şi bibliotecile Galiţieĭ şi Polonieĭ rusescĭ; publicarea lor sĕ se facă în textul original polon şi cu traducere în limba franceză.

„6. Sĕ se publice decătră d-niĭ Dimitrie A. Sturdza şi Dimitrie C. Sturdza într'un volum documentele din epoca regulamentuluĭ ce sûnt copiate de d-lor după original".

Conform hotărîrilor cuprinse în acest proces-verbal al comisiuniĭ s'a dispus facerea următoarelor lucrărĭ:

a) S'a însărcinat dl Ioan Slaviciĭ sĕ facă traducerea tomuluĭ II. din „Fragmente".

b) S'a dispus continuarea copieriĭ de documente la Constantinopole.

c) S'a însărcinat dl I. Skupiewski a face traducerea franceză a tuturor documentelor în limba polonă, care au fost procurate din colecţiunile polone. Aceste documente vor forma material pentru doue volume.

d) S'au decopiat şi pus în ordine documentele din epoca regulamentară procurate de dniĭ Dimitrie A. Sturdza şi Dimitrie C. Sturdza. Aceste documente vor forma un volum.

11. Cu ocasiunea formăriĭ budgetuluĭ statuluĭ pentru anul 1889—90, comisiunea budgetară a camereĭ, în proiectul seu, a redus subvenţiunea publicaţiunilor Hurmuzachi la 10.000 leĭ din 33.000, cât se acordase în aniĭ precedenţĭ. Delegaţiunea Academieĭ, spre a lămurĭ guvernul şi camera asupra importanţeĭ ce este de a se continua aceste marĭ publicaţiunĭ istorice cu aceeaşĭ subvenţiune ca şi în aniĭ trecuţĭ, s'a grăbit a tipărĭ o scurtă expunere asupra acesteĭ lucrărĭ, decând ea se află sub administrarea Academieĭ; expunerea tipărită a fost împărţită membrilor corpurilor legiuitoare. S'a făcut guvernuluĭ o relaţiune şi maĭ amănunţită asupra întrebuinţăriĭ fondurilor puse spre acest scop la disposiţiunea Academieĭ şi, mulţămită apĕrăriĭ călduroase făcută în cameră de venerabilul nostru preşedinte, susţinut fiind şi de dl ministru al instrucţiuniĭ publice Constantin Boerescu, subvenţiunea de 33.000 leĭ a fost restabilită în budget.

Prelângă raportul de faţă se anexează expunerea tipărită cu acea ocasiune.

12. Situaţiunea actuală a tipăriturilor executate din publicaţiunile istorice Hurmuzachi se resumează în următoarea tabelă:

a) Din documentele istorice privitoare la istoria Românilor s'au tipărit în 4°:

Volumul	Aniĭ	Coale tipărite	Documente	Adunate de Hurmuzachi	Adunate de Academie
I. p. 1.	1199—1345	92	553	—	553
I. p. 2.	1346—1450	105	566	—	666 (sub presă(
II. p. 1.	1451—1575	94	722	722	— (sub presă)
II. p. 2.	1451—1575	42	302	—	302 (sub presă)
III. p. 1.	1576—1599	79	443	341	102
III. p. 2.	1576—1600	76	563	—	563
IV. p. 1.	1600—1649	93	629	629	—
IV. p. 2.	1576—1650	91	732	—	732
V. p. 1.	1650—1699	72	362	362	—
V. p. 2.	1650—1699	54	475	—	475
VI.	1700—1750	90	355	355	—
VII.	1750—1818	76	308	308	—
Suplem. I.	1518—1780	135	1414	—	1414
II	1781—1814	101	988	—	988
III.	1709—1812	77	203	—	203
Volume 15		1277	8717	2715	5998

b) Din „Fragmente" sûnt tipărite în 8°;

Tom.	I.	de	20	coale.
„	II.	„	16	„
„	III.	„	33	„
„	IV.	„	25	„
„	V.	„	31	„
			125	coale
Tom. I. traducere română		de	34	„
		Total	146	coale

(Va urma).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ferdinand I. Cluj • Biblioteca Universitară ROMANIA